

ΠΑΙΔΙΑ ΚΑΙ ΔΙΑΖΥΓΙΟ

Υπάρχουν άνθρωποι που θυμούνται το διαζύγιό τους με ανακούφιση. Ο γάμος τους ήταν τόσο επίπονος, βασανιστικός, γεμάτος συγκρούσεις και φασαρία, που η καταφυγή σε δικηγόρο ήταν συνειδητή επιλογή. Για άλλους πάλι, το διαζύγιο ήταν μια υποχώρηση στα ίδια τους τα θέλω, μια αναγκαιότητα λόγω αποχώρησης τους ενός εκ των δύο μελών. Υπάρχουν χίλιοι λόγοι για τους οποίους μπορεί κανείς να πει «χωρίζω». Υπάρχουν πολλά λόγια για να δικαιολογήσουν αυτή την απόφαση. Ένα είναι σίγουρο: το διαζύγιο, όσο επιθυμητό κι αν είναι, σφραγίζει μια απώλεια. Και συνοδεύεται από υψηλά επίπεδα άγχους. Κάποιος, μπορεί να έχει άγχος επειδή δεν κατάφερε να σταθεί στο ύψος των περιστάσεων, επειδή απέτυχε στις επιλογές του, επειδή χρειάζεται να κάνει μια νέα αρχή και έχει ξεχάσει το πως, επειδή φοβάται πως δεν θα μπορέσει να ξαναφτιάξει τη ζωή του, επειδή νοιώθει προδομένος, επειδή δεν μπορεί να το υποστηρίξει οικονομικά κ.λπ. Όπως και να 'χει, το να μένει κανείς μόνος μετά από ένα διαζύγιο, ακόμα κι αν το ήθελε πολύ, δεν είναι εύκολο: πρέπει να αναδιοργανώσει τη ζωή του κι επιπλέον, χρειάζεται να ανακτήσει μια αίσθηση σιγουριάς, ότι πατάει, δηλαδή, ξανά στα πόδια του και έχει τον έλεγχο της ζωής του.

Για τα παιδιά, τα πράγματα είναι ακόμα πιο δύσκολα. Προτού καλά καλά καταφέρουν να καλλιεργήσουν τις γλωσσικές δεξιότητες που θα τους επιτρέψουν να εκφράσουν τα συναισθήματά τους με σαφήνεια, σε μια ηλικία που μαθαίνουν για τις σχέσεις και που χρειάζονται τα πρότυπα, αναγκάζονται να βιώσουν αυτή την απώλεια. Όσο «πολιτισμένα» κι αν προσπαθούν να το διαχειριστούν οι γονείς, το διαζύγιο, ακόμα και σαν λέξη, φέρει ένα μεγάλο συναισθηματικό φορτίο – εκτός αυτού, κανένας πραγματικά δεν θέλει να δει τους γονείς του να ζουν χωριστά. Πρόκειται για ένα ταμπού, ενώ οι κοινωνία μας δεν προσφέρει κανένα υποστηρικτικό πλαίσιο για τους ανθρώπους που αποφασίζουν να τερματίσουν ένα γάμο και για τα παιδιά τους.

Από την άλλη μεριά, οι ενήλικες έχουν ευκαιρίες να ξεπεράσουν το χωρισμό και να προχωρήσουν παραπέρα. Μπορεί, για παράδειγμα, να δημιουργήσουν μια άλλη σχέση, να βρουν δουλειά, να κάνουν νέους φίλους ή να αλλάξουν την εμφάνισή τους και μερικοί θα κάνουν τα πάντα προκειμένου να «σβήσουν» τα ίχνη μιας προηγούμενης συμβίωσης. Τι γίνεται όμως με τα παιδιά; Αυτά δεν μπορούν να κάνουν το ίδιο, καθώς ο τρόπος ζωής στον οποίο σε εξαναγκάζει το διαζύγιο (δηλαδή το να βρίσκεσαι στη μέση, ανάμεσα σε επισκέψεις στους δύο γονείς, σε διεκδικήσεις ή απαιτήσεις, αναζητώντας τον «ποιοτικό» χρόνο που θα περάσεις με την κάθε πλευρά) δεν σου

αφήνει περιθώρια να «ξεχάσεις», αν μη τι άλλο στην αρχή. Κατά συνέπεια, τα παιδιά βιώνουν έναν ανεμοστρόβιλο συναισθημάτων που κυμαίνονται ανάμεσα στο θυμό, τον πόνο, τη θλίψη ή την απελπισία έως τη ματαίωση και την απογοήτευση, συναισθήματα που δεν βοηθούν την τόνωση της αυτοπεποίθησης ή την καταπολέμηση της αγωνίας για το τι μέλλει γενέσθαι. Πολύ περισσότερο δε, όταν οι ίδιοι οι γονείς τους, δυσκολεύονται να αποδεχτούν το χωρισμό και παλεύουν με δικά τους ψυχοσωματικά συμπτώματα.

Έτσι, κάθε συναίσθημα γίνεται αυτόματη αντίδραση, που σκοπό έχει να καλύψει άμεσα τις ανάγκες του παιδιού που υποφέρει σιωπηλά. Μπορεί, δηλαδή, το παιδί να εκφραστεί επιθετικά ή με απάθεια κι αδιαφορία, όταν νοιώσει ότι το διαζύγιο ακυρώνει καθετί όμορφο που έχει μέσα του. Αυτό δεν σημαίνει πως το παιδί θα ενεργήσει υστερόβουλα: γι' αυτό, τίποτα άλλο στη ζωή δεν έχει σημασία, από το να κρατηθεί ο κόσμος του - αυτός που γνωρίζει, μέσα στον οποίο νοιώθει ασφαλές - ακέραιος. Μπορεί να αμελήσει τα μαθήματά του, επειδή αισθάνεται ότι δεν το προσέχουν αρκετά ή να αναπαράγει συμπεριφορές που βιώνει στο σπίτι. Μπορεί να απαιτήσει πράγματα προκειμένου να αισθανθεί καλύτερα, τα οποία οι γονείς θα σπεύσουν να ικανοποιήσουν για να μη το πληγώσουν παραπάνω (π.χ. προνόμια, υλικά αγαθά ή παρέκκλιση από το οικογενειακό πρόγραμμα), καταλήγοντας, συνήθως, σε μεγαλύτερα λάθη. Σε οποιαδήποτε περίπτωση, είναι σημαντικό για το δάσκαλο να ενημερώνεται για μια διαδικασία διαζυγίου που αφορά σε μαθητή του.

Ένας καλός εκπαιδευτικός μπορεί διακριτικά να καταγράψει μοτίβα συμπεριφοράς, να συζητήσει με το παιδί, να το κάνει να νοιώσει ασφαλές κι αποδεκτό, να το βοηθήσει να ξαναμπει σε πρόγραμμα.

Περισσότερο από οτιδήποτε άλλο όμως, το παιδί χρειάζεται υποστήριξη από ένα δίκτυο ανθρώπων και υπηρεσιών που δεν σχετίζονται με το «πρόβλημα»: όχι απαραίτητα από τη γιαγιά ή τη θεία που θα συζητούν μπροστά του για τα ατοπήματα της άλλης πλευράς, αλλά από ουδέτερους φίλους, από τη σχολική κοινότητα, από ανθρώπους που με το παράδειγμά τους μπορούν να γίνουν πηγή έμπνευσης και πρότυπο.

2015 The Healing Tree